

FOTO: THOMAS SCHLJPPER/HH

‘IK HEB ALLES ZELF MOETEN UITVINDEN’

Migrantenouders leren praten over seksualiteit

Met je kinderen praat je niet over seks. Zo zijn veel migrantenouders zelf grootgebracht. In Nederland gaan ze beseffen dat ze hun zoons en dochters wel degelijk seksueel moeten opvoeden. Alleen, hoe doe je dat? In speciale cursussen steken vooral migrantenmoeders hun licht op.

VERONIQUE HUIJBREGTS

Mijn oudste dochter is bijna veertien. Ze begint echt te puberen. Dus toen ik over deze cursus hoorde, dacht ik: daar moet ik heen. Als je als ouders niet goed geïnformeerd bent, kun je je kind niet voorlichten.' Dat zegt Serife, die als kind vanuit Turkije naar Nederland is gekomen. Volgens de islam is het taboe om met je kind over seksualiteit te praten, denkt zij. 'Ik heb alles zelf moeten uitvinden.' De uit Somalië afkomstige Fatima heeft drie kinderen die nog klein zijn. Maar zij wilde graag weten hoe het nu echt zit met het maagdenvlies. 'Ik had daar met mijn moeder altijd discussies over. Nu weet ik dat er helemaal geen vlies is!' Emine, Turkse van origine, vindt dat seksualiteit erbij hoort voor ieder mens. Zij wil haar drie kinderen goed opvoeden, ook op seksueel gebied. 'Ik wilde weten of ik wel over de goede informatie beschikte.' Bea, dochter van Surinaamse ouders, vertelt dat zij een vrije opvoeding heeft gehad – ze is de enige in de groep. 'Ik kon alles bespreken met mijn ouders.' Maar haar schoonfamilie heeft er moeite mee dat Bea haar kinderen nu ook 'vrij' opvoedt. 'Ik wilde weten of ik het goed doe', zegt Bea. 'En ik

'Maar vrijen voor het huwelijk, ook zonder gemeenschap, nee, dat kan echt niet'

vond het interessant om te horen hoe andere vrouwen hiermee omgaan.'

De vier vrouwen – allemaal islamitisch – volgden de cursus Seksualiteit en opvoeding. Op de katholieke basisschool 't Koggeschip, een Brede School in Amsterdam, kwamen ze drie keer twee uur bij elkaar. Ze kregen informatie over de seksuele ontwikkeling en opvoeding van kinderen en jongeren. Ze leerden hoe ze met hun kinderen, van peuter tot puber, over seksualiteit kunnen praten. En ze bespraken netelige kwesties als loverboys, het voorkómen van ongewenste zwangerschap en geslachtsziekten, en de contacten die hun kinderen hebben via msn en internet.

VERTROUWENS BAND

Öznur Acar, voorlichtster eigen taal en cultuur bij de GGD in Amsterdam, begeleidde de cursus. Ze heeft gemerkt dat veel deelnemers slecht geïnformeerd zijn over seksualiteit. 'Ze hebben bijvoorbeeld onjuiste ideeën over het maagdenvlies, weten niet dat jongens natte dromen krijgen, hoe de geslachtsorganen precies in elkaar zitten of wat de functie van de clitoris is. Dat vertel ik aan de hand van plaatjes. Ik vraag hen ook naar hun eigen seksuele ontwikkeling.'

Daardoor gaan de moeders bewuster nadenken over hun eigen seksuele opvoeding en die van hun kinderen, zegt Acar. 'Wat wil je anders? Hoe ga je dat doen? Dat is de rode draad in de cursus.' Onderwerpen waarover de moeders vaak zelf beginnen, zijn het maagdenvlies, verschillen tussen jongens en meisjes en besnijdenis bij beide seksen. En ze vragen zich af welke dingen een kwestie van cultuur zijn en welke bij de islam horen. Ook willen ze weten hoe ze hun kinderen seksueel weerbaar kunnen maken.

Kinderen hebben al op jonge leeftijd vragen over seksualiteit, leert Acar de moeders. 'Ik vertel dat het belangrijk is om open op die vragen in te gaan, en de kinderen al van jongs af aan stukjes informatie te geven, in overeenstemming met de ontwikkelingsfase. Als je tot de puberteit wacht, ben je eigenlijk te laat. Door erover te praten, versterk je de band met je kinderen en geef je aan dat ze met vragen over seksualiteit bij je terecht kunnen.' Die vertrouwensband is erg belangrijk, want kinderen die een goede band met hun ouders hebben, beginnen later met seks en gaan beter om met voorbehoedsmiddelen. Ze lopen bovendien minder kans op gedwongen seks.

Door de informatie die de moeders in de cursus krijgen, gaan ze bepaalde zaken anders bekijken. Zo vonden veel deelnemers het aanvankelijk onfatsoenlijk als kinderen aan hun eigen geslachtsorganen zitten. Tot Acar vertelde dat het bij de seksuele ontwikkeling hoort dat kinderen hun geslachtsdelen verkennen. 'Als de moeder op zo'n moment tegen het kind zegt dat dat vies is, houdt ze het taboe in stand waarvan ze zelf ook vaak last heeft gehad.'

PRINSJES

De vrouwen proberen in de opvoeding een middenweg te vinden tussen de omgang met seksualiteit in Nederland, en de waarden en normen vanuit de eigen cultuur en de islam. Daarbij legt elke vrouw eigen accenten. 'In ons geloof moet je met seks wachten tot het huwelijk. Maar seksuele gevoelens kun je niet zomaar tegenhouden. Daarmee moet je toch iets kunnen doen', vindt Serife. Zij wil in alle openheid met haar dochter over seksualiteit praten, om te voorkomen dat die stiekem met seks gaat

'Als de jongens dit soort dingen uithalen, doen wij in de opvoeding iets niet goed'

OPGROEIEN MET LIEFDE

De Rutgers Nisso Groep heeft in 2005 onderzocht hoe ouders omgaan met de seksuele opvoeding van hun kinderen en welke problemen ze daarbij ondervinden. Veel allochtone ouders vinden dat ze een rol hebben in de seksuele opvoeding van hun kinderen. Vooral de moeders willen hun kennis en vaardigheden op dit terrein graag vergroten. Zo willen ze weten hoe ze met hun kinderen over seksualiteit kunnen praten en wanneer ze hen wat moeten vertellen. Naar aanleiding van dit onderzoek ontwikkelde de RNg de cursus Seksualiteit en opvoeding, voor Turkse en Marokkaanse ouders. Het cursusdraaiboek is herzien en in 2008 opnieuw uitgegeven onder de titel *Opgroeien met liefde*. Deze cursus is flexibel van opzet en te gebruiken voor een brede doelgroep allochtone ouders. De handleiding is te bestellen via www.rutgersnissogroep.nl.

experimenteren. Maar vrijen voor het huwelijk, ook zonder gemeenschap, nee, dat mag haar dochter echt niet. Hoe dat met elkaar te rijmen valt, weet Serife ook niet goed. 'Ik hoop dat het probleem zich niet voordoet. En anders moet mijn dochter maar snel trouwen!' Fatima wil haar dochter vooral zelfvertrouwen geven, 'zodat ze haar lichaam niet weggeeft'. Bea is ervan overtuigd dat dingen verbieden kinderen juist prikkelt om op onderzoek uit te gaan. Haar vrije opvoeding heeft gemaakt dat ze zelf zorgvuldig haar grenzen bewaakte, zegt ze.

De moeders maken zich de meeste zorgen over hun dochters, merkt Acar. Ze zijn bang dat hun dochter haar maagdelijkheid verliest of zwanger thuiskomt. Maar ook de seksuele opvoeding van hun zoons houdt hen bezig. Ze willen voorkomen dat de jongens meisjes als tweederangs schepsels gaan zien, die ze naar believen kunnen commanderen. Fatima kan zich opwinden over de jongens die meisjes strikken voor de prostitutie of vrouwen met woorden 'aanranden' op straat. 'Het zijn meestal islamitische jongens. Dat vind ik helemaal erg. Het is in strijd met wat de islam je leert', zegt ze fel. Wat wil je, de jongens worden thuis als prinsjes behandeld, zegt Bea. 'Niemand die ze een grens stelt.' Serife beaamt: 'Als de jongens dit soort dingen uithalen, doen wij in de opvoeding iets niet goed.'

De moeders zijn het erover eens dat je niet alleen van meisjes mag eisen dat ze ▶

FEITEN OVER SEKS

In het onderzoek *Seks onder je 25e* (2005) hebben bijna 5.000 jongeren van 12 tot 25 jaar een vragenlijst ingevuld over relaties, seks en anticonceptie. Van deze jongeren had 16% een allochtone achtergrond. Uit dit onderzoek blijkt dat er grote verschillen bestaan in seksuele ervaringen tussen jongens en meisjes en tussen jongeren uit verschillende etnische groepen. Enkele voorbeelden:

- Van de jongens van 12 tot 18 jaar had 38 procent van de Marokkanen en 45 procent van de Turken geslachtsgemeenschap gehad, tegen 20 procent van de Nederlandse/westerse jongens.
- Van de meisjes van diezelfde leeftijd had

6 procent van de Marokkaanse en 11 procent van de Turkse meisjes ervaring met geslachtsgemeenschap, tegen 28 procent van de Nederlandse/westerse meisjes.

- Van de Marokkaanse en Turkse jongens van 12 tot 18 jaar had 39-40 procent ervaring met orale seks en 15-16 procent met anale seks, tegen respectievelijk 22 en 4 procent van de Nederlandse/westerse jongens.
- Van de Marokkaanse en Turkse meisjes van 12 tot 18 jaar had 6 procent ervaring met orale seks en 1-2 procent met anale seks, tegen respectievelijk 30 en 4 procent van de Nederlandse/westerse meisjes.

Bron: *Seks onder je 25e*, www.seksonderje25e.nl

FOTO: LIESBETH SLUITER

► tot het huwelijk maagd blijven – dat is meten met twee maten. Ook jongens moeten zich onthouden tot ze getrouwd zijn. Maar met hun puberzoons over seksualiteit praten, dat zien ze zichzelf niet snel doen. Dat is de taak van de vaders, al zullen die daar evenmin makkelijk met hun zoons over beginnen. De vrouwen vinden wel dat ze hun zonen zelf kunnen leren op een gelijkwaardige manier met meisjes om te gaan. ‘Ik behandel mijn dochter en zoon nu gelijk’, zegt Fatima. ‘Dat zouden de vaders ook moeten doen.’

LASTIG ONDERWERP

De cursus Seksualiteit en opvoeding die de vier moeders hebben gevolgd is in 2006 ontwikkeld door de Rutgers Nisso Groep (RNG) en begin 2008 geëvalueerd. Behalve in Amsterdam werd hij ook in Gouda, Arnhem, West-Brabant en Utrecht gegeven. In totaal hebben zo’n 300 ouders meegedaan;

in de praktijk vrijwel altijd de moeders. In één groep zaten vaders en moeders bij elkaar.

‘Zo’n gemengde groep zou voor Marokkaanse ouders niet werken’, zegt Rhimou Baquouah, voorlichtster eigen taal en cultuur. Zij gaf de cursus diverse malen aan Marokkaanse vrouwen in Utrecht. De

‘Ze weten niet wat hun kinderen achter de computer uitspoken, maar maken zich er wel zorgen over’

voertaal in deze groepen is Arabisch of Berber. Baquouah ziet hoe de ouders, die zelf vaak niet kunnen lezen en schrijven, worstelen met de opvoeding. ‘De situatie van de kinderen in Nederland is zo anders dan die waarin zij zelf opgroeiden. Op het platteland pikte je veel op door wat je de dieren zag doen, vertellen de vrouwen. ‘Maar onze kinderen leren op een andere ma-

nier.’ Ze weten niet wat hun kinderen achter de computer uitspoken, maar maken zich er wel zorgen over. Ze willen hun kinderen wel anders opvoeden dan zij zelf vroeger zijn opgevoed, maar weten niet goed hoe. Sommige ouders denken dat ze het in Marokko makkelijker zouden hebben. Als ik ze dan vertel dat Marokko qua seksuele vorming ook niet stil heeft gestaan, geloven ze me niet.’

Ook na de cursus blijven de moeders seksualiteit een lastig onderwerp vinden, zegt Baquouah. ‘De informatie die ze in de cursus krijgen, betekent veel voor ze, maar er in de praktijk wat mee doen kost tijd. Het blijft moeilijk erover te praten, vooral met hun zonen. En die durven niet naar hun vader te gaan. De mannen zitten een beetje in de weg! De vrouwen willen graag dat hun mannen de cursus ook gaan volgen, zodat die met hun zonen kunnen praten.’

OPEN SFEER

Baquouah noemt als belangrijke waarde van de cursus dat de moeders merken dat zij niet de enigen zijn die seksuele vorming lastig vinden. ‘Dat is al heel bevrijdend. Ze hebben steun aan elkaar. Als ze ergens mee zitten kunnen ze met elkaar overleggen. Ze vinden het ook belangrijk te weten hoe de anderen over bepaalde kwesties denken. Die gesprekken stellen hen gerust.’

De vrouwen in Amsterdam hebben met veel plezier aan de cursus deelgenomen. Dat iedereen verschillende culturele achtergronden had, vonden ze leuk. ‘We waren echt open. We willen allemaal het beste voor onze kinderen. Maar ieder doet het op haar eigen manier’, aldus Serife. Ze vertelt lachend dat ze dankzij de cursus zelf ook meer heeft leren genieten van seks. Als het aan Emine ligt, gaan veel meer mensen deze cursus volgen. ‘Veel vrouwen willen niet meedoen. Dat is niet goed.’ Bea: ‘Het is taboe om zo’n cursus te volgen. Als je vertelt dat je meedoet, vragen de mensen: heeft je kind dan een probleem?’

In Utrecht concludeert Baquouah dat ook

aandacht voor de eigen seksuele beleving hard nodig is. ‘De vrouwen weten bijvoorbeeld niet hoe ze een orgasme kunnen krijgen, ze hebben pijn bij het vrijen en durven geen nee te zeggen tegen hun man. Als ze begrijpen hoe het met hun eigen seksualiteit zit, durven ze daar makkelijker over te praten. Je moet eigenlijk beginnen met de vrouwen zelf.’